

Пише: Александар Грбић
петак, 30 јул 2021 14:30

Расправа о слободи мишљења и изражавања, о њеној појединачној важности – за потпуни развој личности, и комунитарној – за демократски политички систем, може изгледати данас депласирана и смијешна. Измјене Кривичног закона БиХ које је наметнуо високи представник Валентин Инцко, отвориле су, међутим, и ту тему.

Како је онда могуће да амбасаде Велике Британије и Сједињених Држава, земаља домовина Берка и Бабита, земаља које уз то највише штите слободу говора и управо зато немају законе против негирања Холокауста и геноцида – како је могуће, дакле, да амбасаде тих земаља прве поздраве наметнуте измјене Кривичног закона у БиХ?

Међу онима који славе наметнуте измјене има и таквих који се представљају грађанским либералима, и којима то нимало не смета да егзалтирано призивају Сен-Жиста: нема

Пише: Александар Грбић
петак, 30 јул 2021 14:30

слободе за непријатеље слободе! Не знам како ови необични либерали дефинишу непријатеље слободе, али знам да су за Сен-Жиста то били не само "издајници револуције", него и "недовољно ентузијастични". Ово изгледа употребљива формулација.

Како је кратак пут од моралног фанатизма до службене истине, и од службене истине до опресије и насиља – како је кратак пут од Русоове опште воље до Сен-Жистове гиљотине – о томе су написане библиотеке од Едмунда Берка до Ирвинга Бабита.

Како је онда могуће да амбасаде Велике Британије и Сједињених Држава, земаља домовина Берка и Бабита, земаља које уз то највише штите слободу говора и управо зато немају законе против негирања Холокауста и геноцида – како је могуће, дакле, да амбасаде тих земаља прве поздраве наметнуте измјене Кривичног закона у Босни и Херцеговини? Нека ово питање остане реторичко. Јер, таква недоследност се може објаснити само практично-политичким разлозима, а ја сам правник, и нећу да се мијешам у компетенције пукнизоро-националиста.

Наметнуте измјене закона, међутим, отварају и цијелу групу теоријско-политичких, компаративних и уставно-правних питања. О томе је овај текст, и фокусираћу расправу само на главне дилеме. Али прије тога једна дигресија, и још једно питање.

Како је могуће да се наметање измјена једног закона у Европи данас сматра легитимним? И то не наметање било каквих измјена, него увођењем дубоко контроверзног кривичног дјела, за шта не постоји међународноправна обавеза Босне и Херцеговине?

Како је могуће да се увођење једног таквог кривичног дјела сматра легитимним ако сет измјена није прошао јавну расправу и утврђену парламентарну процедуру, јер се не ради ни о обичном прегласавању, него је законодавац *ad hoc* службеник дипломатске мисије?

Како је могуће да се увођење једног таквог кривичног дјела сматра легитимним ако сет измјена није прошао јавну расправу и утврђену парламентарну процедуру, јер се не ради ни о обичном прегласавању, него је законодавац *ad hoc* службеник дипломатске мисије?

Такав законодавац по дефиницији нема никакав изборни легитимитет, а његов међународни легитимитет се природно смањује временом, јер је *ad hoc*, осим ако Босна и Херцеговина није замишљена као трајни протекторат. Ове године се навршило двадесет шест година од краја рата.

На основу реакција заговорника наметнутог кривичног дјела, кључ легитимитета је у "заштити демократије" и "одбрани цивилизације". Како се заштита демократије остварује негирањем слободе говора, то још нисам прочитао, можда и зато што Босна и Херцеговина нема уставно утемељење за тзв. борбену демократију.

Ово је врло важна правна чињеница због које би под редовним околностима Уставни суд Босне и Херцеговине морао прогласити само негирање, које не производи непосредну опасност и не подстиче на насиље против групе или чланова групе – неуставним, као што је то учинио Уставни суд Шпаније.

„Цивилизацијски чин“

Преостаје објашњење наметнутих измјена као "цивилзацијског чина", како је ову одлуку назвао и Бакир Изетбеговић. "Цивилизацијски чин" је шифра преко које се на широком фронту подупире легитимитет ове законодавне интервенције високог представника.

О Босни и Херцеговини се и поводом ових измјена кривичног закона говори у некој готово манихејској дихотомији варварства и цивилизације. На темељу изразите емоционалне ауре која окружује злочин геноцида, конструише се морална уцјена: свако ко је против закона о негирању геноцида одобрава геноцид, и припада варварству. За такво варварство нема мјеста у Европи и Босни и Херцеговини. Зато је забрана негирања геноцида "цивилзацијски чин".

Ово је сажети аргумент заговорника наметнутих измјена, и у њему су фиксирана главна питања на која треба одговорити.

Најприје, изједначење залагања за слободу говора са подржавањем геноцида је карактеристичан антилиберални *non sequitur* којим се другачије мишљење морално дисквалификује и елиминише из рационалног дискурса, као што је Сен-Жист "недовољно ентузијастичне" елиминисао из републике. Овај вид неформалног остракизма је данас глобални феномен, познат под именом *cancel culture*, и остаће упамћен као тамно вријеме у историји слободе говора.

Друго, "цивилизацијски чин" говори врло мало. Цивилизација је један од оних неодређених и прекомјерно кориштених појмова, који су на тај начин остали готово сасвим без супстанце. У 18. вијеку то се десило појму човјечности, који је Русо увео у правни и политички дискурс, и који је, по његовим властитим ријечима, због прекомјерне употребе девалвирао до "смијешне и бљутаве ријечи" и "мртвог слова на папиру".

У 19. вијеку слично је пријетило појму достојанства који су, по Шопенхауеровом извјештају, од Канта преузели "шупљоглави моралисти", па од "празне хиперболе" направили надувену фразу иза које су сакрили своју неспособност да мисле. И цивилизација је један такав протејски појам чија је употреба више него субјективна. Према једном од првих ауторитета у историји културе, Јакобу Буркхарту, употреба ријечи цивилизација је већ до 19. вијека је била тако неодређена и субјективна да је постала чисто – ствар темперамента. За њега је варварство, каже Буркхарт, држање птица у кавезу.

У 20. вијеку је појам цивилизације кориштен још више, и, упркос неодређености, прелио се због свог моралног магнетизма преко граница историографије у политику. Постмодерна судбина многих великих ријечи је била то да су трансформисане у идеолошка средства која треба да разоружају супарника у рационалном дискурсу. У наше вријеме цивилизација, и придјев цивилизован, добијају у прогресивним круговима на Западу све више и негативну, скоро русоистичку конотацију, кроз преиспитивање властитог евроцентричног и колонијалног наслијеђа. (Та вијест изгледа није стигла још само до Изетбеговића, Дритана Абазовића и бошњачких Сен-Жист-либерала.)

Расправа о цивилизацији или цивилизованости није сасвим схоластичка педантерија о појмовима која настоји да помјери фокус расправе. Јер, те се ријечи користе и у правној аргументацији поводом тешких случајева и контроверзних закона. Противници смртне казне и забране абортуса проглашавају их антицивилизацијским; противници бурке и покривања лица жене у јавности захтијевају у име цивилизације забрану тих пракси итд.

Пише: Александар Грбић
петак, 30 јул 2021 14:30

Лично мислим да појмови као цивилизација и цивилизованост у свим овим случајевима само увећавају конфузију, и у правној аргументацији изазивају више штете него користи. Тако је и у случају наметнутих измјена кривичног закона у БиХ. Цивилизација уопште не објашњава које се конкретне правне вриједности штите наметнутим кривичним дјелом, и је ли та заштита сразмјерна.

Судска пресуда и историја

Ако прихватимо да је цивилизација ознака за каталог најбољих правних и политичких традиција Запада, као што изгледа да овај појам користе заговорници наметнутих измјена, како то онда морамо примјенити у овом случају? Да ли слобода говора не улази у каталог најбољих правних и политичких традиција Запада? Ако улази, гдје је њена граница, и како се односи слобода говора према јавном негирању геноцида?

Злочин геноцида је злочин над злочинима, и око тога вјерујем да постоји консензус међу рационалним људима. Масакр у Сребреници је Међународни кривични суд за бившу Југославију (МКСЈ) квалификовао као геноцид. Да ли из овога слиједи да је свако ко доведе у питање одређени геноцид, укључујући и геноцид у Сребреници, ирационалан и/или има зле намјере?

Да ли је немогуће у рационалном дискурсу расправљати и чак довести у питање геноцид у Сребреници, јер о томе постоји пресуда Међународног суда за бившу Југославију? Коначно, да ли је зато оправдано наметнути закон о забрани негирања геноцида, јер се тиме једноставно елиминишу ирационалност и/или ревизионизам са лошим намјерама? Тако мисле заговорници наметнутих измјена. Ја мислим другачије.

Прије свега, питање геноцида није чисто правно питање, а још мање је чисто питање судске пресуде. Оно јесте и то, али није само то. Питање геноцида у јавном дискурсу је интердисциплинарно питање на које у дугим расправама одговарају историја, правна наука, судови, друштвене науке и специјалистичке студије о геноциду

Прије свега, питање геноцида није чисто правно питање, а још мање је чисто питање судске пресуде. Оно јесте и то, али није само то. Питање геноцида у јавном дискурсу је

Пише: Александар Грбић
петак, 30 јул 2021 14:30

интердисциплинарно питање на које у дугим расправама одговарају историја, правна наука, судови, друштвене науке и специјалистичке студије о геноциду. Одговарају, дакле, и судови, али не само судови.

Обавеза ћутања или безусловне сагласности са судским пресудама није никаква "цивилизованост", него смијешна фикција коју упорно понављају заговорници наметнутих измјена закона. Судске пресуде се морају поштовати и извршавати, али нису никакав табу о коме нема никакве накнадне расправе. Судови немају монопол над историјском истином, и неће се упуштати у рјешавање историјских контроверзи. Ово није мој произвољни став, него став Европског суда за људска права (ЕСЉП) поновљен неколико пута, у случајевима Леиде и Изорни против Француске (24662/94), Шови и други против Француске (64915/01), и Мона против Швајцарске (73604/01). Маршал Петен је нпр. за ЕСЉП контроверзан историјски случај, као и за Француску.

Само захваљујући јавној расправи и притиску јавности пропао је Макронов покушај тихе [рехабилитације маршала Петена](#). На основу јавне расправе, а не захваљујући законској забрани да се о томе уопште говори под пријетњом кривичне санкције, због чега би грађанину Макрону припао затвор јер је величао ратног злочинца.

Да ли о масакру у Сребреници, који је МКСЈ квалификовао као геноцид, постоји релативно усаглашено мишљење међу историчарима, правницима и експертима за геноцид и Холокауст? Не, не, и не. Постоји углавном консензус око чињенице да се у Сребреници догодио масакр над неколико хиљада мушкараца, и ту се консензус завршава. Послије тога, о правној квалификацији масакра, о броју жртава, о томе да ли су жртве и у којем проценту цивили или ратни заробљеници, нема консензуса. Неки од великих ауторитета у студијама геноцида као Вилијам Шабас, Јехуда Бауер или Гидеон Грајф – који је скоро представио извјештај међународне комисије о овом злочину – сматрају да масакру у Сребреници не одговара квалификација геноцида. То само по себи не значи ни да масакр у Сребреници није геноцид, него да је питање квалификације у међународној јавности и научним круговима отворено и "историјски контроверзно".

О сваком историјски контроверзном питању се може расправљати, под условом да се грубо не вријеђа достојанство жртава и њихових потомака. Јер је достојанство жртава и њихових потомака – уз њихову сигурност, која је већ заштићена кривичним дјелом распривања расне, вјерске и националне мржње, и око чега нема никакве полемике – једина правна вриједност која може бити штићена у јавном дискурсу о геноциду. То важи

Пише: Александар Грбић
петак, 30 јул 2021 14:30

и за масакр у Сребреници који је МКСЈ квалификовао као геноцид.

Само достојанство жртава може бити заштићена вриједност, а не историјска истина коју је утврдио суд. Историјске истине и историја тешко успоставља, увијек им се изнова враћа, и често их допуњава и ревидира. Историјска истина и колективно сјећање су важна добра у свакој земљи, али она не могу да се штите кривичним законом. Суд за то нема никакве компетенције, па ма који суд то био.

Сен-жист против првог амандмана

Манихејске политичке визије и нетрпељивост која из њих произлази потпуно онемогућавају рационални јавни дискурс. Заговорници наметнутих промјена конструишу Босну и Херцеговину у некакве Термопиле, у којима су они стали у фалангу да одбране себе, али истовремено и европску цивилизацију, од противника закона о негирању геноцида. Сав цивилизовани свијет је једногласно за један такав закон, само је Ксерксова армија негатора против њега. Да ли је баш тако? Ријечју – не.

Сједињене Државе и Уједињено Краљевство, рекосмо, уопште немају закон против негирања геноцида и Холокауста. Непотребно је овдје расправљати амерички први амандман и богату судску праксу која је из њега произашла. Слобода говора је у Сједињеним Државама готово апсолутно заштићена, слично вриједности људског достојанства у њемачком праву.

Неки од најпознатијих савремених примјера негирања Холокауста долазе управо из Сједињених Држава и Уједињеног Краљевства, и нико због њих тамо није ишао у затвор. У поступку по клевети који је покренуо негатор Холокауста Дејвид Ирвинг против Деборе Липштат, судовима Уједињеног Краљевства служи на част што су спровели доказивање без обзира на то какав је презира достојан човјек Ирвинг. Судови су спровели доказни поступак умјесто да су експресно одлучили на основу озакоњене, службене истине, јер судови Уједињеног Краљевства знају, као што је знао и амерички судија Скалиа, да се демократија, слобода и право на правично суђење не смију жртвовати експедитивности.

Познато је, међутим, и то да већи број земаља континенталне Европе има сличан закон о

Пише: Александар Грбић
петак, 30 јул 2021 14:30

забрани негирања геноцида и/или Холокауста, са доста различитим формулацијама. Многе се ограничавају само на негирање Холокауста и нацистичких злочина, док друге прихватају и геноцид уопште.

У домовини Валентина Инцка, колико је мени познато, забрањено је само негирање Холокауста. Поменути Ирвинг је провео годину дана у затвору у – Аустрији. Да ли је ова одлука исправна? По мом суду, само ако подстиче на насиље и угрожава чланове заштићене групе, и ако грубо вријеђа достојанство жртава и њихових потомака.

Цртице из Немачке и Француске

Да ли је у земљама које су инкриминисале негирање Холокауста или геноцида јединствен став стручне јавности о томе, или се о томе расправља и такав закон оспорава? Погледајмо само два историјски и актуелно најутицајнија правна система у Европи, њемачки и француски.

У Савезној Републици Њемачкој, која је за разлику од БиХ уставно утемељила тзв. борбену демократију, и инкриминише забрану негирања Холокауста, и која због своје прошлости то схвата изразито озбиљно, постоје и супротна мишљења која оспоравају ово кривично дјело.

Сад није ријеч о изолованим мишљењима опскурних десничара, него о мишљењима корифеја њемачког уставног права, и бивших судија Савезног уставног суда, [Винфрида Хасемера](#)

и

[Волфганга Хофман-Рима](#)

. Аргументација је елементарно либерална, и везана за афирмацију слободе говора и релативну непрецизност одредби која нарушава правну сигурност. Чак и Савезна Република Њемачка, дакле, која је уставно утемељила борбену демократију мора да води рачуна о границама те одбране.

Парентеза за Сен-Жист-либерале: Хасемер и Хофман-Рим својим ставом не дају негаторима Холокауста за право, него су само против тога да се погрешно мишљење гони "најоштријим мачем државе" – кривичним правом. Људи због погрешног, или чак

Пише: Александар Грбић
петак, 30 јул 2021 14:30

глупог мишљења, не би смјели због тога ићи у затвор.

На погрешна мишљења треба реаговати кроз друштвени дискурс, и прије свега слободном расправом и разлозима. Хофман-Рим сматра да о граници слободе говора у њемачком праву још није дефинитивно ријешено, и да Савезни уставни суд тек треба да донесе фундаменталну одлуку у овом питању.

Историчар Еберхард Јекел, један од првих њемачких ауторитета за историју национал-социјализма и писац најбољих студија о Адолфу Хитлеру, био је такође изричито [против инкриминације](#) негирања Холокауста. Јекел је истину о Холокаусту градио књигама, јавним расправама, и уз Леу Рос, иницијативом за изградњу меморијалног центра жртвама холокауста у Берлину, који је по тој иницијативи и изграђен.

По његовом мишљењу, суд нема никакве компетенције над историјском истином, а заштићени историјски наративи немају мјеста у слободном друштву. Наука и слободна јавна расправа се не смију подредити кривичном закону, а човјек мора имати, како је истицао Еуген Когон, и заштићено право на политичку грешку. Јекел додаје, и право на – глупост.

У Француској су службено препозната два геноцида, Холокауст и геноцид над Јерменима. Кажњава се, међутим само негирање Холокауста. Покушај парламента да поводом предложеног закона о геноциду над Јерменима инкриминише свако јавно негирање геноцида је пропао, и Уставни савјет га је 2012. [прогласио неуставним](#).

Поводом контроверзи о такозваним "меморијалним законима" група угледних француских историчара је потписала апел "[Слобода за историју](#)", иза кога је основано и истоимено удружење које се бори за заштиту слободног историјског истраживања. Апел проглашава да историја није ни религија, ни морал, ни дневна политика, ни колективно памћење. Она нема таквих обзира, него има методичан и недогматски приступ истини, и ради у вјечном преиспитивању својих резултата. Њен рад и њени резултати могу некад и да шокирају, и да узнемире. Али у демократској држави, парламент и судови немају никакве компетенције над историјском истином.

Пише: Александар Грбић
петак, 30 јул 2021 14:30

Против фамозног закона Гесо, који забрањује негирање Холокауста и нацистичких злочина, француски професор права, адвокат и одлични либерал, Жан-Филип [Фелдман](#), је истакао

да такав закон не штити појединца од тираније већине, третира грађане као недораслу дјецу и утврђује службену истину, а негаторе непотребно претвара у мартире слободне ријечи. Закон који ограничава слободу да се каже оно што друге, макар и оправдано, шокира, отвара Пандорину кутију забрана којима онда нема краја.

Коначно, Фелдман цитира Бенжамена Констана – да само мисао може да се супростави мисли, а не моћ која забрањује одређено мишљење – и категорички закључује да закон Гесо треба опозвати.

[Жером де Емптине се у полемици око "меморијалних закона" такође изјаснио](#) за слободу расправе и историјског истраживања. Према Емптинеу могуће је bona fide истраживати одређени масакр, и довести у питање његову квалификацију, и ово треба јасно разликовати од злонамјерног подстицања расне и друге мржње под изговором научног истраживања. Закони који забрањују испитивање злочина против човјечности и геноцида су Дамоклов мач над главом истраживача.

Напомињем да је Емптине дугогодишњи експерт ангажован у међународним кривичним судовима, укључујући и МКСЈ гдје је био шеф кабинета предсједника трибунала. Наравно, у Француској је било и има и других мишљења, као у [Бернара Анрија Левија](#), за кога је у историји све јасно и речено, и закон треба да заштити ту јасну историју од негирања. Негирање разара историјско истраживање, а не закон који штити одређену историјску истину, јер историја је потпуно истражена и позната.

Леви то као писац поуздано зна боље него историчари потписници апела "Слобода за историју". Ипак ни Леви, који је изгледа убијеђен да је његова морална констатација легитимна граница туђе слободе говора, и чије је мишљење о рату у Босни и Херцеговини довољно познато и документовано, не помиње масакр у Сребреници као геноцид, него Холокаусту и геноциду над Јерменима, који су тема расправе, придружује још Камбоџу, Руанду и Дарфур. То такође ништа не доказује, јер је Левијев текст не само дилетантски са становишта права и историје, него у цјелини врло неинтелигентан. Али свакако, и као такав, заштићен слободом говора.

Шпански Уставни суд и Перинчек против Швајцарске

Уставни суд Шпаније је 2007. одлучивао уставности негирања геноцида из члана 607. Кривичног закона Шпаније, у случају Педра Вареле Гајса (235/2007, од 7. новембра). Варела Гајс је шпански грађанин нео-нацистичких увјерења, и власник књижаре, оптужен да је ширио материјале који су негирали, умањивали и тривијализовали Холокауст.

Проглашен је кривим, и апелациони суд је по жалби тражио изјашњење од Уставног суда у дијелу пресуде који се тиче самог негирања геноцида кад нема подстицања на насиље и непосредне опасности за чланове заштићене групе.

Суд се позвао на став ЕСЉП да је трагање за историјском истином елементарно право заштићено слободом говора, и да суд није компетентан да рјешава историјске контроверзе. Слобода говора је фундаментално индивидуално право и основа демократског плурализма

Суд се позвао на став ЕСЉП да је трагање за историјском истином елементарно право заштићено слободом говора, и да суд није компетентан да рјешава историјске контроверзе. Слобода говора је фундаментално индивидуално право и основа демократског плурализма. С обзиром да Шпанија нема уставно утемељење за тзв. борбену демократију, њој је могућност дјеловања против слободе говора још више сужена.

Суд не може да забрани ниједан јавни говор који директно не вријеђа жртве или представља непосредну опасност за јавни мир. Овим је наглашена суштинска разлика између акта обичног негирања које је заштићено слободом говора, и подстицања на насиље и понижавања жртава који су кажњиви. Кривично дјело једноставног негирања геноцида, предвиђено чланом 607. ст. 2. Кривичног закона, проглашено је неуставним, и брисано из закона.

У случају Перинчек против Швајцарске (27510/08) из 2015, Европски суд за људска права је утврдио повреду права на слободу говора турског држављанина Догуа Перинчека који је на конференцији у Швајцарској негирао геноцид над Јерменима. Перинчек није негирао фактичку основу догађаја, али јесте квалификацију геноцида, и одговорност

Пише: Александар Грбић
петак, 30 јул 2021 14:30

приписао империјалним силама.

Суд је утврдио да Перинчек негирајући није вријеђао јерменске жртве, и да није битно повриједио идентитет Јермена који је изграђен око овог страдања. Коначно, с обзиром да Швајцарска није успјела као страна у поступку доказати да је Перинчеково негирање подстакло насиље или мржњу, анализом пропорционалности је утврђено да казна изречена у овом случају није била нужна у демократском друштву, и зато се ради о кршењу права на слободу говора.

Сви ови случајеви су комплексни, и постоје многе сличности и разлике са ситуацијом у Босни и Херцеговини. Случај Перинчек против Швајцарске је наведен као кардинални заокрет у односу према слободи говора и негирању геноцида у скоријој пракси Европског суда за људска права, како је и примљен у европској правној јавности. Он је и даље врло изнијансиран, и уопште и као референтна тачка за Босну и Херцеговину. Али је овом пресудом тема меморијалних закона и закона о забрани негирања геноцида постала још контроверзнија.

Инцко против Савињија

Карл Фридрих фон Савињи је тврдио да наметнути закон није закон. Он се тако супроставио свемоћи легислативе која би наметала законе за које друштво још није спремно. Према Савињију, правна наука треба да дугим и поступним радом да рационалну форму материји народног духа (Volksgeist).

Ово је врло дубока и далекосежна идеја, чији је основни циљ да стабилизује друштво. Убрзањем законодавног поступка и пролиферацијом правних прописа у двадесетом вијеку, честим измјенама закона, а нарочито тзв. законима по хитном поступку, декретима и уредбама са законском снагом, европска друштва су темељно дестабилизвана. Правној науци није остављено вријеме да систематски ради на законодавним пројектима, и потиснута је у корист партијских интереса и политика којима се увијек жури, који често имају врло уске интересе и још чешће уопште немају појма о праву.

И законодавна тијела са представничким легитимитетом у Босни и Херцеговини, која доносе законе у прописаној парламентарној процедури, су погођена овим општим савременим кретањем. А ванпарламентарно наметање једног закона за који није спремно готово пола становништва, фундаментално дестабилизује друштво у Босни и Херцеговини, чак и кад према њему не би било могуће истакнути све претходно набројане приговоре. Идеја да се један народ може "цивилизovati" декретом је дубоко погрешна.

Она је погрешна чак и кад би закон био у складу са уставом, као што овај није. У Уставу Босне и Херцеговине нема борбене демократије, и никаквог упоришта за инкриминацију једноставног негирања геноцида, као што није било упоришта за инкриминацију у Шпанији.

Валентин Инцко је казао да је закон донио ради "помирења". Ја то не разумијем. Само је рационални јавни дискурс, а не прописивање службене истине, шанса за мир и помирење. Тај рационални јавни дискурс подразумијева више од пуке толеранције различитог мишљења; подразумијева, како је истицао Гадамер – перманентну спремност код свих на то да је друга страна можда у праву.

Бливанци службене истине или - зашто „Инцков закон“ мора бити опозван!

Пише: Александар Грбић
петак, 30 јул 2021 14:30

Кад се ова спремност угаси, разара се комуникација и распада се однос. Разилазе се пријатељи и љубавни партнери, као што се разилазе државе и започињу ратови. Босна и Херцеговина је земља која има тешку прошлост. Са овим законом она има и тешку будућност.

Инцков закон мора бити опозван

Ми смо против овог закона. Ми смо подједнако против закона који је у међувремену најављен у Републици Српској, и који би прописао затворску казну за изјаву да су српски народ или Република Српска геноцидни. То су по садржају подједнако изопачени бливанци. Ниједном од ова два закона у слободном друштву нема мјеста.

Ми се залажемо за слободу говора. Погрешна, и чак увредљива мишљења се не смију кажњавати затвором. Сваки говор, уколико не подстиче на насиље и грубо не вријеђа достојанство жртава и њихових потомака, мора бити слободан.

Ова одлука је дубоко погрешна. Инцков закон мора бити опозван!

(фронтал.рс)